

УДК 339.564

О. В. Мартиненко,
аспірант кафедри менеджменту підприємств, Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7241-024X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.17-18.68

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

O. Martynenko,
Postgraduate student of the Department of Enterprise Management,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ASSESSMENT OF THE INFLUENCE OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FACTORS ON THE REALIZATION OF THE EXPORT POTENTIAL OF WOOD PROCESSING ENTERPRISES

Метою статті є оцінювання впливу організаційно-економічних факторів на реалізацію експортного потенціалу деревообробних підприємств. У роботі розглянуто теоретичні основи організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу деревообробних підприємств, їх взаємодію та основні принципи. Визначено, що ефективне організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу означає можливість для підприємства одночасно і раціонально використовувати всі наявні ресурси для досягнення поставлених результатів, шляхом задоволення потреб зовнішніх споживачів у якісній продукції. Обумовлено використання методології таксономічного аналізу та розроблено поетапність для оцінки ефективності реалізації експортного потенціалу в розрізі вибірки об'єктів дослідження деревообробної промисловості. Методологія таксономічного аналізу включає наступні етапи: формування вибірки об'єктів дослідження, показників оцінювання ефективності реалізації експортного потенціалу у кожного із об'єктів дослідження та матриці спостережень для кожного із об'єктів дослідження; розрахунок середнього значення ознаки досліджуваної одиниці; розрахунок середнього квадратичного відхилення; нормування матриць спостережень; визначення вектору еталону; розрахунок відстаней між кожною одиницею дослідження і вектором еталону; розрахунок середнього значення, середнього квадратичного відхилення та максимальної відстані до еталону; розрахунок проміжного значення показника ефективності реалізації експортного потенціалу та таксономічного показника. Для оцінювання експортного потенціалу обрано дві групи показників, до першої групи увійшли показники, які характеризують існуючий стан діяльності підприємства, до другої — показники, від яких залежить потенціал його розвитку.

За результатами реалізації методології таксономічного аналізу за критерієм експортного потенціалу розраховано ранги обраної вибірки підприємств деревообробної промисловості. На основі проведеного дослідження визначено, що підприємства мають різні потенційні можливості експорту, що обумовлено їх різним організаційно-економічним забезпеченням.

The purpose of the article is to assess the impact of organizational and economic factors on the realization of the export potential of woodworking enterprises. The theoretical foundations of the organizational and economic support of the export potential of woodworking enterprises, their interaction and basic principles are considered in the research paper. It was determined that effective organizational and economic provision of export potential means an opportunity for the enterprise to simultaneously and rationally use all available resources to achieve the set results by meeting the needs of external consumers for quality products. The use of the taxonomic analysis methodology has been determined and a step-by-step approach has been developed to assess the effectiveness of export potential realization in the context of a sample of woodworking industry research objects. The taxonomic analysis methodology includes the following stages: formation of a sample of research objects, indicators for evaluating the effectiveness of realizing the export potential

of each of the research objects, and a matrix of observations for each of the research objects; calculation of the average value of the characteristic of the studied unit; calculation of mean square deviation; normalization of observation matrices; determination of the reference vector; calculation of distances between each research unit and the standard vector; calculation of the average value, the mean square deviation and the maximum distance to the standard; calculation of the intermediate value of the export potential realization efficiency indicator and the taxonomic indicator. To assess the export potential, two groups of indicators were selected, the first group included indicators that characterize the current state of the enterprise's activity, and the second group included indicators that depend on its development potential. According to the results of the implementation of the taxonomic analysis methodology, the ranks of the selected sample of enterprises of the woodworking industry were calculated according to the criterion of export potential. Based on the conducted research, it was determined that enterprises have different potential opportunities for export, which is due to their different organizational and economic support.

Ключові слова: експортний потенціал, організаційно-економічне забезпечення, таксономічний аналіз, підприємство, деревообробна промисловість.

Key words: export potential, organizational and economic support, taxonomic analysis, enterprise, woodworking industry.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах глобальної конкуренції зростає роль якісного організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу підприємства, що полягає у залученні як необхідних обсягів капіталу, так і сучасних технологій, методів управління та висококваліфікованих менеджерів. Переважання малого підприємництва у деревообробній промисловості зумовлює актуальність оцінювання впливу організаційно-економічних факторів на ефективність реалізації їх експортного потенціалу. З огляду на необхідність консолідації зусиль для будівництва та відновлення зруйнованого житлового та промислового фонду України у післявоєнний період, реалізація експортного потенціалу підприємствами деревообробної промисловості є одним з пріоритетних завдань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методологічним та прикладним аспектам оцінювання впливу організаційно-економічного забезпечення на реалізацію експортного потенціалу суб'єктів вітчизняної економіки присвячені численні праці науковців: А.А. Садеков, В.В. Цурик [1], А.Є. Довгань, О.Г. Лулукало [2], Г.О. Пономарьова [3], С.В. Кучер [4], О.Ю. Шилова [5], В.О. Грицишин [6], Н.М. Лемещенко [8] та ін. Незважаючи на значні здобутки фахівців, водночас, з огляду на сучасні потреби та вимоги міжнародного середовища, зазначена проблематика саме у сфері діяльності деревообробних підприємств України залишається недостатньо вивченою та потребує більш ґрунтовного дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження теоретичних основ поняття "організаційно-економічного

забезпечення" та оцінювання його впливу на реалізацію експортного потенціалу деревообробних підприємств України за допомогою використання методології таксономічного аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективне організаційно-економічне забезпечення експортної діяльності деревообробних підприємств виступає стимулятором їхнього економічного розвитку. Саме тому дослідження складових організаційно-економічного забезпечення експортного потенціалу підприємств деревообробної промисловості є одним із стратегічних завдань, від реалізації якого залежить можливість до сталого економічного зростання за рахунок реалізації експортного потенціалу.

Проведемо узагальнене дослідження сутності поняття організаційно-економічного забезпечення деревообробних підприємств (табл. 1), його складовими є організаційне та економічне забезпечення. Як загальне забезпечення (організаційно-економічне), так і його окремі складові, є багатоаспектними за своїм змістовним значенням та практичним застосуванням.

Організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу деревообробних підприємств висвітлено в численних працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, проте проблематика ефективного поєднання та взаємозв'язку організаційно-економічного забезпечення реалізації експортного потенціалу деревообробних підприємств є недостатньо обумовленою, а поняття "організаційно-економічного забезпечення" досліджено переважно більшістю авторів як фінансовий інструмент.

Таким чином, організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу варто

Таблиця 1. Дослідження сутності поняття "організаційно-економічне забезпечення"

№ з/п	Автор	Визначення терміну
1	Садеков А.А., Цурик В.В.	Організаційно-економічне забезпечення – це система адаптації суб'єктів підприємництва до умов зовнішнього середовища, орієнтована на пошук і реалізацію можливостей підприємств, що забезпечать їх сталий розвиток та виживання у період трансформаційної економіки.
2	Довгань Л.Є.	Організаційно-економічне забезпечення – це система формування цілей і стимулів, які дозволяють перетворити у процесі трудової діяльності рух (динаміку) матеріальних і духовних потреб членів суспільства на рух засобів виробництва і його кінцевих результатів, спрямованих на задоволення платоспроможного попиту споживачів.
3	Пономарьова Г.О.	Організаційно-економічне забезпечення ґрунтується на тенденціях розвитку підприємства, враховує досягнутий науково-технічний рівень його розвитку, соціальні, правові та психологічні відносини в колективі підприємства в процесі управління.
4	Кучер С.Ф.	Організаційно-економічне забезпечення підприємства – це сукупність заходів і засобів, створення умов, які сприяють протіканню економічних процесів, реалізації намічених планів, програм, проектів тощо, наголошуючи на взаємозв'язку між організаційно-економічним забезпеченням та реалізацією поставленої мети підприємством.
5	Шилова О.Ю.	Організаційно-економічне забезпечення підприємства – це процес управління для досягнення мети розвитку шляхом реалізації системи цілей підприємства як результату використання його ресурсів.
6	Грицишин В.О.	Організаційно-економічне забезпечення підприємства складається з сукупності підсистем та елементів ринкового середовища, до яких можна віднести фінансову, організаційну, кадрову, інформаційну та правову підсистеми.

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 3; 4; 5; 6].

розглядати як систему скоординованих економічних елементів (правил, методів, інструментів та закономірностей), які відображають особливості діяльності підприємства, та їх взаємозв'язків і, відповідно, управління цими елементами з метою забезпечення високої ефективності діяльності підприємства в існуючому середовищі задля виконання поставленої мети. Якщо розглядати з точки зору системного підходу, то механізм забезпечення експортного потенціалу потрібно представити у формі структури, яка визначає стійкі зв'язки і відносини всередині підприємства та основні напрями управлінських впливів, що забезпечує цілісність механізму і самототожність. Взаємодію економічної та організаційної складової забезпечення експортного потенціалу промислового підприємства зображено на рис. 1.

Організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу деревообробних підприємств повинно здійснюватися за наступними принципами:

— визначення функціональних підсистем, які необхідні для ефектив-

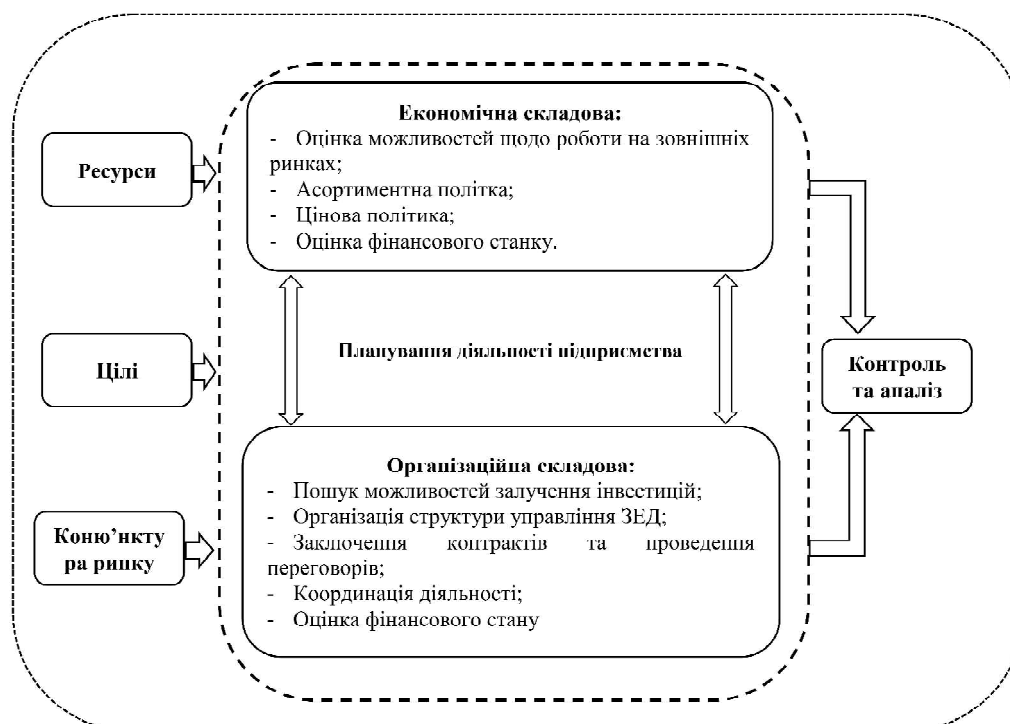

Рис. 1. Взаємодія організаційних та економічних складових забезпечення експортного потенціалу деревообробного підприємства

Джерело: [7].

ної реалізації процесів експортної діяльності (функціональної підсистеми, підсистеми забезпечення, підсистеми взаємодії з ринком (або комерціалізації і безпеки);

— визначення задач і функцій кожної підсистеми (елементів мотивації і впливу: комерційні інтереси, інвестиції, інновації);

— об'єднання всіх функціональних підсистем в єдине ціле.

Таким чином, ефективне організаційно-економічне забезпечення експортного потенціалу означає можливість для підприємства одночасно і раціонально використовувати всі наявні ресурси для досягнення високих кінцевих результатів, шляхом задоволення потреб зовнішніх споживачів у якісній продукції.

Оцінювання впливу організаційно-економічних факторів на реалізацію експортного потенціалу запропоновано дослідити на базі вибірки деревообробних підприємств, які класифіковано за наступними ознаками:

— юридичні особи організаційно-правової форми: ТОВ;

— підприємства, які не перебувають у процесі припинення діяльності;

— основний КВЕД: лісопильне та стругальне виробництво (16.10);

— здійснюють експортну діяльність (дохід від експорту від 1000 до 50 млн грн).

До ТОП-10 деревообробних підприємств досліджуваної вибірки увійшли: ТОВ "Барлінек Інвест", ТОВ "Цунамі", ТОВ "Вівад 09", ТОВ "Укршпон", ТОВ "Успіх", ТОВ "Вуд Інтернаціонал", ТОВ "Август-Будпроект", ТОВ "Даніком Груп", ТОВ "Українські Лісопильні", ТОВ "Ванеса".

Для реалізації поставлених завдань було використано методика таксономічного аналізу, яка дозволила оцінити ефективність реалізації експортного потенціалу в розрізі ви-

Таблиця 2. Етапи методології таксономічного аналізу для оцінювання експортного потенціалу підприємств деревообробної промисловості

№ п/п	Назва етапу	Методика розрахунку
1	Формування вибірки об'єктів дослідження	Підприємства деревообробної промисловості досліджуваної вибірки.
2	Формування показників оцінювання ефективності реалізації експортного потенціалу у кожного із об'єктів дослідження	Середньоарифметичні темпи зростання показників ефективності експорту, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, прибутковості.
3	Формування матриці спостережень для кожного із об'єктів дослідження	$X_i = (x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in}) \quad i = 1, \dots, m$ m – кількість досліджуваних одиниць, n – кількість ознак кожної одиниці
4	Розрахунок середнього значення j -тої ознаки досліджуваної одиниці	$\bar{x}_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m x_{ij}, j = 1, n$ x_{ij} – значення j -тої ознаки i -тої одиниці;
5	Розрахунок середнього квадратичного відхилення ознаки X_j	$\sigma_j = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (x_{ij} - \bar{x}_j)^2}, j = 1, n$ $\bar{x}_j$ – середнє значення j -тої ознаки досліджуваної одиниці.
6	Нормування матриць спостережень	$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j}, i = 1, m; j = 1, n,$
7	Визначення вектору еталону	Вибір значення ознаки, яке є найкращим: $z_{0j} = \begin{cases} \max_i z_{ij}, & \text{якщо } j \in I_c \text{ (стимулятор)} \\ \min_i z_{ij}, & \text{якщо } j \in I_d \text{ (дестимулятор)} \end{cases}$
8	Розрахунок відстаней між кожною одиницею дослідження і вектором еталон	$c_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^n (Z_{ij} - z_{0j})^2}, i = 1, m$
9	Розрахунок середнього значення c_0	$c_0 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m c_{i0}$
10	Розрахунок середнього квадратичного відхилення	$\sigma_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (c_{i0} - c_0)^2}$
11	Розрахунок максимальної відстані до еталону	$c_0 = c_0 + 2\sigma_0$
12	Проміжне значення показника ефективності реалізації експортного потенціалу	$d_i^* = \frac{c_{i0}}{c_0}$
13	Таксономічний показник ефективності реалізації експортного потенціалу	$d_i = 1 - \frac{c_{i0}}{c_0} = 1 - d_i^*$ Таксономічний показник може перебувати в інтервалі $[0;1]$. Наближення значення показника до 1 свідчить про зростаючий експортний потенціал підприємства, наближення до 0 – про скорочення експортного потенціалу підприємства.

Джерело: складено автором.

бірки об'єктів дослідження. Обґрунтованість вибору таксономічного аналізу обумовлена тим, що він дозволяє упорядкувати сукупність багатовимірних об'єктів, які мають різну природу та одиниці вимірювання, характеризують різні функціональні процеси. Перевагами таксономічного аналізу при дослідженні розвитку експортного потенціалу підприємств є [8]:

Таблиця 3. Матриця спостережень показників реалізації експортного потенціалу деревообробних підприємств досліджуваної вибірки

№ п/п	Підприємства	Темп зростання, %								
		Частки експорту	Рентабельності експортованої продукції	рентабельності експорту	Абсолютної ліквідності	Відношення грошових коштів до активів	Коефіцієнт автономії	Відношення чистого боргу до EBITDA	Чистої рентабельності витрат	Оборотності загальних активів
		X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉
1	ТОВ «Барлінек Інвест»	0,79	4,75	0,06	14,18	2,84	22,88	8,94	9,84	1,2
2	ТОВ «Цунамі»	0,81	22,20	0,20	26,74	6,86	69,94	25,19	23,5	0,84
3	ТОВ «Вівад 09»	0,83	3,78	0,04	2,18	1,64	17,74	5,08	5,06	1,58
4	ТОВ «Укршпон»	0,49	6,14	0,06	35,34	4,58	68,66	22,96	9,04	2,3
5	ТОВ «Успіх»	0,58	7,37	0,07	2,34	1,382	34	9,03	9,06	0,86
6	ТОВ «Вуд Інтернаціонал»	0,89	4,36	0,04	2,58	1,9	22,6	6,30	4,32	2,08
7	ТОВ «Август-Будпроект»	0,72	0,12	0,01	18,62	6,68	44,64	14,02	0,34	4,7
8	ТОВ «Даніком Груп»	0,85	2,77	0,03	4,26	2,88	24,96	6,98	3,38	4,88
9	ТОВ «Українські Лісопильні»	0,00	0,00	0,00	12,7	1,66	41,32	11,14	-23,96	0,36
10	ТОВ «Ванеса»	0,96	1,65	0,02	3,6	2,84	31,9	8,00	1,64	1,4
Тип ознаки		+	+	+	+	+	+	-	+	+
σ_j		5,72	0,06	13,22	3,38	38,53	12,18	4,51	2,09	5,72
$\bar{x}_j$		6,65	0,06	11,92	2,15	19,61	7,27	12,55	1,65	6,65

Джерело: розраховано автором на основі [9].

— можливість сконцентрувати різнопланову інформацію в один результативний показник;

— можливість застосування великої кількості показників, навіть якщо вони є неспівставними по одиницях виміру;

— можливість доповнення досліджень додатковими показниками;

— можливість виділення стадій циклічності, фаз розвитку.

Застосування таксономічного аналізу дозволяє здійснити систематизацію статистичних даних і розрахувати їх узагальнену оцінку, його методологія базується на поєднанні матричного підходу, методу нормування, розрахунку відстані між об'єктами та реалізується у сукупності етапів, представлених у табл. 2.

У контексті даного дослідження експортний потенціал підприємства розглядається як потенційна спроможність у нарощуванні темпів експорту продукції. Виходячи із представленого розуміння та оцінювання ефективності реалізації експортного потенціалу, запропоновано здійснювати на основі не статичного, а динамічного підходу, що відповідає сутності поняття експортного потенціалу.

У сукупності показників для оцінювання експортного потенціалу обрано 2 групи. До першої групи увійшли показники, які характери-

зують існуючий стан діяльності підприємства, а саме:

— стан експорту (частка експорту у загальному доході підприємства);

— прибутковість експорту (рентабельність експортованої продукції, рентабельність експорту);

— ліквідність (абсолютна ліквідність, відношення грошових коштів до активів);

— прибутковість діяльності підприємства.

До другої групи — показники, від яких залежить потенціал розвитку підприємства, такі як:

— коефіцієнт автономії;

— відношення чистого боргу до EBITDA.

У зазначеній сукупності показників усі, окрім показника відношення чистого боргу до EBITDA, є стимуляторами, тобто їх зростання свідчить про нарощування експортного потенціалу. Відповідно, при розрахунку еталону обиралися найбільші досягнуті значення показників стимуляторів. Для показника дестимулятора у вектор еталону були включені найменші значення у вибірці об'єктів дослідження.

Вихідна матриця темпів середнього зростання показників за 2016—2020 рр., що відповідає темпам нарощування експортного потенціалу підприємствами деревообробної промисловості представлена у табл. 3.

Оскільки показники оцінювання експортного потенціалу деревообробних

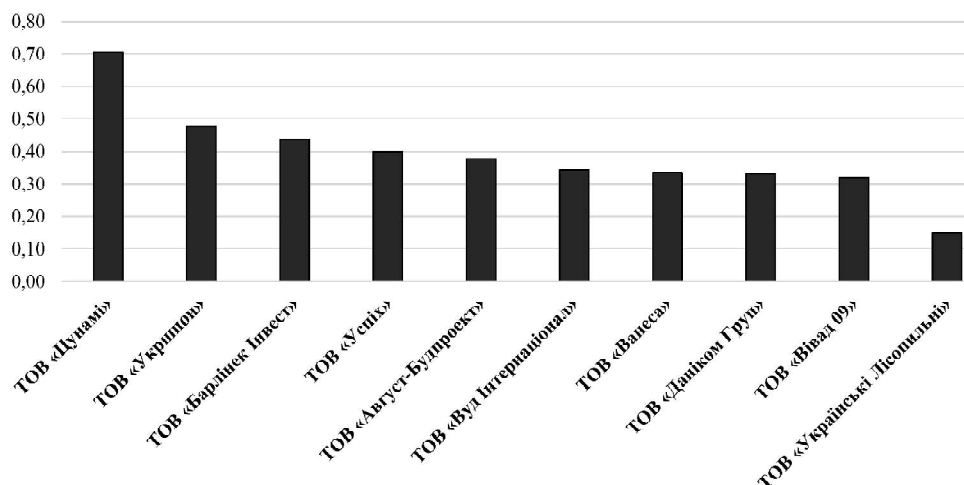

Рис. 2. Ранги обраної вибірки підприємств деревообробної промисловості за результатами методології таксономічного аналізу (за критерієм експортного потенціалу)

Джерело: побудовано автором.

підприємств мають різні одиниці виміру, тому для приведення їх у безрозмірний вимір було використано процедуру нормування. На основі результатів проведеного нормування показників виокремлено найбільші їх значення для стимуляторів та найменші для дестимуляторів.

За результатами реалізації методології таксономічного аналізу за критерієм експортного потенціалу розраховано ранги обраної вибірки підприємств деревообробки (рис. 2).

Сукупність найкращих значень ознак формує еталонний вектор у вибірці. Експозиція рангів підприємств деревообробної промисловості за їх здатністю до нарощування експорту потенціалу виявила 3 групи підприємств. До першої групи увійшло підприємство з найвищим експортним потенціалом — ТОВ "Цунамі", до другої групи — усі підприємства, які мають значення таксономічного індексу у діапазоні $[0,48—0,32]$, до третьої групи — ТОВ "Українські лісопильні", яке має найнижчі економічні та фінансові можливості експортної діяльності.

Підприємства досліджуваної вибірки спеціалізуються у діяльності, що пов'язана з лісопильним та стругальним виробництвом, однак мають різні потенційні можливості експорту, що обумовлено їх різним організаційно-економічним забезпеченням. Значні відмінності таксономічного показника свідчать про необхідність зростання потенційних можливостей деревообробних підприємств шляхом об'єднання їх колективних управлінських зусиль при збереженні юридичної самостійності кожного із учасників, що є напрямком подальших досліджень.

Отже, застосування методики таксономічного аналізу, даючи відповідь на низку питань щодо джерел зростання експортного потенціалу, є об'єктивним інструментом порівняльного аналізу для здійснення найкращого вибору підприємства серед вибірки та пошуку причин низької результативності експорту серед ознак обраного підприємства.

ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведено узагальнене дослідження поняття "організаційно-економічного" забезпечення деревообробних підприємств та визначено, що його варто розглядати як систему скоординованих економічних елементів, які відображають особливості діяльності підприємства та взаємозв'язки і, відповідно, управління цими елементами з метою забезпечення високої ефективності діяльності в існуючому середовищі задля виконання поставленої мети. Схематично зображено взаємодію організаційних та економічних складових забезпечення експортного потенціалу деревообробного підприємства.

Застосування методології таксономічного аналізу для оцінювання ефективності реалізації експортного потенціалу дозволило здійснити кількісний вимір різних за природою походження показників, які характеризують досягнутий рівень та існуючі можливості для зростання експорту продукції з деревини. Визначено, що не дивлячись на те, що підприємства досліджуваної вибірки спеціалізуються у діяльності, яка пов'язана з лісопильним та стругальним виробництвом, однак вони мають різні потенційні можливості експорту та реалізації експортного потенціалу, що обумовлено їх різним рівнем організаційно-економічного забезпечення.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що застосування методології таксономічного аналізу можуть бути використані деревообробними підприємствами для оцінювання впливу організаційно-економічних факторів на реалізацію їхнього експортного потенціалу.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення організаційно-економічного забезпечення реалізації експортного потенціалу підприємств деревообробної промисловості.

Література:

1. Садеков А.А. Управління підприємством в умовах кризи: [монографія] / А.А. Садеков, В.В. Цурик. Донецьк: ДонГУЕТ, 2006. 178 с.

2. Довгань Л.Є. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством / Л.Є. Довгань, О.Г. Дудукало. Економічний вісник НТУУ "КПІ". Київ: НТУУ "КПІ ім. І. Сікорського". 2012. № 9. С. 253—258.

3. Пономарьова Г.О. Організаційно-економічне забезпечення випереджувального управління підприємством: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 "Економіка, організація та управління підприємствами" / Г.О. Пономарьова. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2004. 25 с.

4. Кучер С.Ф. Організаційно-економічне забезпечення перетворень у курортно-рекреаційній системі приморського міста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 "Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка" / С.Ф. Кучер. Донецьк: ДонНТУ, 2009. 24 с.

5. Шилова О.Ю. Організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами" / О.Ю. Шилова. Донецьк: ДонНТУ, 2009. 24 с.

6. Грицишин В.О. Організаційно-економічне забезпечення управління підприємствами соціально-економічної інфраструктури міста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 "Економіка, організація та управління підприємствами" / В.О. Грицишин. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2004. 23 с.

7. Бондар В. Ю. Сутність поняття "організаційно-економічний механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства". Ефективна економіка. 2018. № 8, 2018. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/156.pdf

8. Лемешенко Н. М. Моделювання сталого розвитку сільськогосподарських підприємств за допомогою таксономічного аналізу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Т. 2, № 20. С. 83—87.

9. YouControl [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/>

References:

1. Sadekov, A.A. and Tsurik, V.V. (2006), *Upravlinnya pidpryyemstvom v umovakh kryzy* [Management of the enterprise in crisis conditions], DonGUET, Donetsk, Ukraine.

2. Dovgan, L.E. and Dudukalo, O.G. (2012), "Formation of the organizational and economic mechanism of effective enterprise management", *Ekonomichnyy visnyk NTUU "KPI"*, vol. 9, pp. 253—258.

3. Ponomaryova, G.O. (2004), "Organizational and economic support of anticipatory management of the enterprise", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, organization and management of enterprises, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Luhansk, Ukraine.

4. Kucher, S.F. (2009), "Organizational and economic support of transformations in the resort and recreation system of the seaside city", Abstract of Ph.D. dissertation, Development of productive forces and regional economy, DonNTU, Donetsk, Ukraine.

5. Shilova, O.Yu. (2009), "Organizational and economic support for enterprise development", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, organization and management of enterprises, DonNTU, Donetsk, Ukraine.

6. Hrytsyshyn, V.O. (2004), "Organizational and economic support for the management of enterprises of the socio-economic infrastructure of the city", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, organization and management of enterprises, DonNTU, Donetsk, Ukraine.

7. Bondar, V. Yu. (2018), "The essence of the concept of "organizational and economic mechanism of management of the foreign economic activity of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/156.pdf (Accessed 10 Aug 2022).

8. Lemeshchenko N.M. (2018), "Modeling sustainable development of agricultural enterprises using taxonomic analysis", *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 20 (2), pp. 83—87.

9. The official site of "YouControl", available at: youcontrol.com.ua

Стаття надійшла до редакції 08.09.2022 р.